

Evenwaardig burgerschap

Verslagboek Open Forumdag 12 november 2005

In 2005 bestond het Minderhedenforum vijf jaar. Met 400 deelnemers hebben we dat gevierd op onze Open Forumdag van 12 november 2005. In 14 verschillende sessies werd nagedacht, gewerkt en gediscussieerd over actuele thema's die te maken hebben met gelijkwaardig burgerschap voor etnisch-culturele minderheden.

Ons eerste lustrum deed ons tegelijk achteruit en vooruit kijken. Wat is er in de voorbije jaren zoal gebeurd? Zijn de kansen van etnisch-culturele minderheden in de samenleving verbeterd? Welke initiatieven heeft de overheid genomen, en wat was het resultaat ervan? Welke acties heeft het Minderhedenforum zelf ondernomen? En vooral: welke lessen voor de toekomst kunnen we uit dit alles trekken?

De conferentie was een groot succes: er daagden 400 mensen op om te luisteren naar toespraken en debatten en deel te nemen aan discussies en workshops.

De waaier van thema's op de Open Forumdag 2005 vielen samen onder de noemer 'burgerschap'. Al meer dan een halve eeuw strijden etnisch-culturele minderheden voor een evenwaardig burgerschap. Tegenwoordig worden ze steeds meer op "hun eigen verantwoordelijkheid" en plichten gewezen. Op de Open Forumdag vroegen de etnisch-culturele minderheden de instrumenten om die verantwoordelijkheid ten volle waar te maken. Hier volgt een verslag van de sessies.

zelforganisaties

Op de Open Forumdag bijt Minister van Cultuur, Jeugd en Sport Bert Anciaux de spits af van het namiddagdeelte met een toespraak waarin hij stelt: "Ik sta hier als een realist, onwrikbaar in mijn overtuiging dat het verenigingsleven een cruciale hefboom kan betekenen voor een deugddoende, interculturele samenleving. Het verenigingsleven is een onmiskenbare factor in het welzijn en de welvaart van Vlaanderen en van iedereen die hier woont. Het is het symbool, een veruitwendiging van hoe onze samenleving bestaat uit ontelbare, dikwijls informele netwerken waarin mensen zichzelf en elkaar leren kennen."

Daarmee is de aanzet gegeven voor het *paneldebat over de rol van zelforganisaties*. Het *debat over zelforganisaties* gaat over de vraag welke rol verenigingen van etnisch-culturele minderheden kunnen spelen in het streven naar participatie en respect. De Nederlandse onderzoeker Jean Tillie beschouwt zelforganisaties als scholen voor democratie: ze zijn goed voor burgerschap en participatie. Ann Demeulemeester, woordvoester van de Staten-Generaal van het Middenveld (Verenigde Verenigingen), sluit zich hierbij aan: zelforganisaties emanciperen en empoweren hun leden en stimuleren democratische inspraak. Zelforganisaties hebben een politieke functie omdat ze het beleid mee helpen voorbereiden, er een draagvlak voor creëren en het helpen uitvoeren.

Brussels staatssecretaris Brigitte Grouwels erkent dat het beleid behoefte heeft aan een georganiseerd allochtoon middenveld dat een gesprekspartner kan zijn van de overheid. Ze vindt het belangrijk dat er voldoende vrouwen actief zijn in zelforganisaties. Voor Söhret Yildirim, adviseur van Minister van Cultuur Bert Anciaux, is sociale activering van de achterban de kerntaak van verenigingen, maar ook hun signaalfunctie is belangrijk. De meeste sprekers benadrukken de vrijheid van verenigingen, ook om zich te verenigen op basis van etnisch-culturele identiteit.

Annick De Ridder hamert erop dat gesubsidieerde verenigingen etnisch-cultureel gemengd moeten zijn. Geen van de sprekers vindt dat allochtone verenigingen op een eiland hoeven te zitten: netwerken is de boodschap. Hüseyin Aydinli van de Turkse Unie benadrukt dat de meeste verenigingen al samenwerkingsverbanden hebben. Indien de verenigingen sterker waren, zouden er dat nog meer zijn.

Aydinli zegt dat zelforganisaties te weinig slagkracht hebben om goed te kunnen werken. Het allochtoon verenigingsleven is noodgedwongen met veel verschillende onderwerpen tegelijk bezig. Zo zijn de erkende landelijke verenigingen van migranten socio-culturele organisaties maar ze houden zich ook bezig met onderwijs, tewerkstelling en andere niet-culturele thema's. Zowel de zelforganisaties als de samenleving vinden het opnemen van deze thema's belangrijk. In de praktijk nemen ze dossiers op die belangrijk zijn voor de emancipatie van hun mensen.

Aydinli wijst erop dat het allochtoon middenveld zelf bezig is met een emancipatiestrijd. Het is pas georganiseerd sinds het begin van de jaren 90. Tegenwoordig zijn enkele koepelorganisaties erkend als landelijke vereniging van migranten. Ze krijgen structurele ondersteuning van de Vlaamse overheid, maar die is maar goed voor het betalen van twee of drie medewerkers per federatie. Te weinig om de hele werking en alle thema's op te kunnen nemen. De naar schatting 1.200 bestaande zelforganisaties moeten goed en structureel kunnen ondersteund worden door de landelijke verenigingen van migranten. Het allochtoon middenveld wil zo snel mogelijk mee zijn met het Vlaamse middenveld.

Aydinli heeft nog nooit gehoord van verenigingen die mensen weigeren op basis van hun achtergrond. Het is wel zo dat allochtone zelforganisaties eerst sterk in hun schoenen moeten staan en vaak daarna pas meer divers kunnen worden. Hij vindt dat men niet de fout mag maken, dat wanneer er wordt gezegd "verenigingen moeten openstaan voor iedereen" er alleen wordt gekeken naar de allochtone verenigingen. Ook Vlaamse verenigingen moeten open staan.

Concluderend kunnen we stellen dat de ideeën van de sprekers over de rol van zelforganisaties nauw aansluiten bij het basisstandpunt van het Minderhedenforum: zelforganisaties spelen een centrale rol wat betreft empowerment van etnisch-culturele minderheden en zijn bruggenbouwers.

Ook in andere debatten kwam de rol van zelforganisaties naar voor. In het *debat over inburgering* stelde Véronique Grossi voor om zelforganisaties een grotere rol te geven in het inburgeringstraject. Hiervoor zijn een betere erkenning en voldoende middelen noodzakelijk.

Elmira Erstukajeva benadrukt in het *debat over vluchtelingen* de rol van zelforganisaties voor de netwerking van asielzoekers en vluchtelingen met andere nationaliteiten. José Goethals geeft deze zelforganisaties daarbij een informerende en sensibiliserende rol. Pieter De Gryse van Vluchtelingenwerk Vlaanderen vindt dat ze moeten opkomen voor de rechten van vluchtelingen en asielzoekers. Ook hij vindt dat zelforganisaties meer erkend en ondersteund moeten worden.

Ook de deelnemers aan de *workshop jongeren* wezen op het belang van het middenveld. Verenigingen van allochtone jongeren of studenten, zetten zich in om jongeren te motiveren en hun potentieel te realiseren. Via deze verenigingen kan er ook meer wisselwerking komen tussen het beleid en de allochtone jongeren.

Het belang van inspraak van etnisch-culturele minderheden op lokaal vlak kwam ook aan bod in de *workshop over de gemeenteraadsverkiezingen*. De deelnemers vinden informatie over de Belgische politiek belangrijk, en kijken daarvoor vooral naar onderwijs en media. Om ideeën en problemen aan de gemeente door te geven, rekenen ze vooral op adviesraden en – opnieuw - de verenigingen. Ten slotte schaarde velen zich achter de bedenking: waarom moet je Belg zijn om rechten te hebben, terwijl je de plichten automatisch krijgt?

Tijdens de slottoespraak maant minister van Inburgering Marino Keulen de allochtone gemeenschap aan tot geduld. "Het departement inburgering en integratie bestaat nog geen 2 jaar. Pas op het einde van de vorige legislatuur is dit thema bovenaan op de politiek agenda gekomen en voor deze regering is dit heel nadrukkelijk een topprioriteit. We komen van nergens, laten we eerlijk zijn, en dat geldt niet alleen voor dit land of Vlaanderen, maar heel West-Europa."

discriminatie en racisme

In zijn slotspeech roept Christopher Oliha, voorzitter van het Minderhedenforum, op tot "zero tolerance tegen discriminatie". De voorzitter klaagt er de politieke onwil aan om de antidiscriminatiewet daadwerkelijk af te dwingen door het invoeren van de praktijktest.

Antidiscriminatie kwam ruim aan bod in een plenair *debat over discriminatie* met Jozef De Witte (Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding), Radouane Bouhlal (MRAX), Mohamed El Omari

(Divers&Actief) en Jos Vander Velpen (Liga voor de Mensenrechten). De discussie spitst zich toe op discriminatie op de arbeidsmarkt en mogelijke remedies zoals anoniem solliciteren en streefcijfers.

Slachtoffers van discriminatie kunnen zich wenden tot het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (CGKR) of een van zijn lokale meldpunten (www.diversiteit.be). Het publiek brengt aan dat het CGKR bij de meeste mensen echter onbekend is. Jozef De Witte wil hiervoor in de toekomst extra mankracht inzetten, maar rekent ook op de verenigingen om het CGKR bekend te maken. Mohamed El Omari geeft aan dat zijn vereniging gevallen van discriminatie doorgeeft. Het is niet altijd duidelijk wat er met die klachten gebeurt.

Jos Vander Velpen stelt vast dat de antidiscriminatiewet weinig wordt toegepast. Hij wijst op de nood aan een actieve inzet van politie en justitie en zegt dat er dringend nood is aan meer mogelijkheden om discriminatie te bewijzen.

Verskillende sprekers vinden dat het probleem van discriminatie diep zit en niet enkel via wettelijke weg kan aangepakt worden. Zo verwijst Jos Vander Velpen naar de rol van vakbonden op de werkvloer en onderstreept Mohamed El Omari dat ook allochtonen zelf actief kunnen optreden.

Ten slotte wijst het publiek op verschillen in discriminatie van verschillende etnisch-culturele groepen. Radouane Bouhlal erkent deze verschillen maar stelt dat allochtonen zich niet mogen laten verdelen en de krachten moeten bundelen. Want “hoewel het probleem voor elke groep anders is, het is altijd erg.”

Het Minderhedenforum, opgericht specifiek vanuit het motto ‘één forum, één stem’, kan dit laatste enkel beamen. Als belangenbehartiger dringen wij er op aan om de praktijktests via een uitvoeringsbesluit uit te werken en te implementeren. Wij zijn ook voorstander van het anoniem maken van sollicitatieprocedures.

onderwijs

Meer kleur voor de klas is voor het Minderhedenforum een belangrijk middel om het onderwijs diverser te maken. Op de Open Forumdag werd het thema behandeld in een aparte *workshop allochtone leerkrachten* die de betrokkenen aan het woord liet.

Een directeur van een interculturele middelbare school betuigt zijn geloof in meer kleur voor de klas. Hij vindt dat vooral witte scholen nood hebben aan allochtone leerkrachten “omdat ook dat concentratiescholen zijn”. Niet de afkomst van een leerkrachten telt, zegt hij, maar hun capaciteiten. Ook het Minderhedenforum is van mening dat allochtone leerkrachten in de eerste plaats goede leerkrachten moeten zijn.

Maar het is heel belangrijk om binnen het lerarenkorps de diversiteit van de samenleving zo veel mogelijk te weerspiegelen. Hoe moeten we er dan toe komen dat er meer allochtone leerkrachten les geven? De aanwezige allochtone leerkrachten benadrukken het belang van een goede begeleiding van studenten tijdens de lerarenopleiding. Dit bevestigt het pleidooi van het Minderhedenforum voor een betere begeleiding van studenten in de lerarenopleidingen in het hoger onderwijs.

Wat met het aanwerven van leerkrachten die moslim zijn in een katholieke school? De discussie daarover wordt al sinds de jaren 80 gevoerd. Voor de aanwezige directeur is het genoeg dat leerkrachten die moslim zijn het pedagogisch project onderschrijven. Alle deelnemers kunnen dat principe onderschrijven.

Uiteraard wordt ook gepolst naar de plannen van de Vlaamse overheid. De vertegenwoordiger van minister van Onderwijs Frank Vandenbroucke geeft aan dat het beleid scholen wil aanmoedigen om een diversiteitsbeleid te voeren. De minister wil in een besluit aangeven hoe scholen zich doelen inzake diversiteit kunnen stellen die ze binnen een bepaalde termijn moeten halen. Op die manier wil hij de scholen zelf initiatief laten nemen. Na een bepaalde periode zullen de resultaten worden bekeken en zal de overheid, indien nodig, ingrijpen. Aan streefcijfers wordt nog niet gedacht.

Het Minderhedenforum is blij dat de overheid aandacht besteedt aan diversiteit voor de klas maar vreest dat sensibilisering te vrijblijvend is. We zullen de aangekondigde acties nauwgezet opvolgen.

Ook in de *workshop jongeren* wijzen de deelnemers herhaaldelijk op het belang van onderwijs. Ze vinden het belangrijk dat ouders actief de schoolloopbaan van hun kinderen opvolgen - onder meer door deel te nemen aan ouderraden. Onderwijs kan ook een belangrijke rol spelen in de identiteitsontwikkeling van jongeren. Ze vinden de aanwezigheid van allochtone leerkrachten op school daarbij een bijdrage tot een veilige schoolomgeving.

werk

In de *workshop Janssens bvba zoekt diversiteitsmanager* kruipen de deelnemers even in de huid van een kandidaat-diversiteitsmanager. In kleine groepjes werken ze een selectie- en onthaalprocedure uit. Aan het einde van de sessie worden alle ideeën samengebracht in de volgende aandachtspunten: vacatures en jobomschrijvingen moeten in een duidelijke en eenvoudige taal geformuleerd worden; de vereisten moeten in overeenstemming zijn met de werkelijke functiebehoeften; de vacatures moeten verspreid worden via kanalen die etnisch-culturele minderheden beter bereiken; eens aangeworven moet de nieuwe werknemer degelijk onthaald worden.

Het Minderhedenforum neemt deze ideeën mee voor een publicatie over werken in diversiteit, die bij de overheid en de werkgevers zal worden bekendgemaakt.

Tijdens het *paneldebat over werk* wordt kort de balans opgemaakt van de initiatieven in het kader van het beleid evenredige arbeidsdeelname (EAD). De algemene conclusie luidt dat de beoogde resultaten niet behaald werden.

De aanwezige partners in het EAD-beleid (vakbonden, werkgevers en VDAB) engageren zich om hun inspanningen op te drijven en hopen op meer middelen in de toekomst. De vakbonden willen nagaan hoe de diversiteitsconsulenten ook op sectorniveau meer impact kunnen hebben. Unizo meent dat een regionale aanpak vruchten zal afwerpen op voorwaarde dat er meer mensen en middelen komen. Jobkanaal wil de middelen inzetten om de doorverwijzing zowel kwantitatief als kwalitatief te verbeteren.

Tien maal meer middelen voor de sociale partners én tien maal meer middelen voor de allochtone gemeenschappen, maar ook tien maal meer verantwoordelijkheden. Dat is waar Fons Leroy, administrateur-generaal VDAB, voor pleit. De VDAB wil met het recent opgerichte stakeholdersforum het middenveld meer betrekken bij het beleid. De VDAB pleit ook voor meer toeleiders "cruciale actoren in het tewerkstellingsveld". Per gemeente waar de jeugdwerkloosheid zal aangepakt worden, zou een toeleider kunnen aangesteld worden. De VDAB wil die toeleiders ook de nodige vorming en expertise meegeven. In 2006 heeft minister van Werk Frank Vandenbroucke beslist dat er vier toeleiders bij de allochtone verenigingen bijkomen, wat het totaal op acht brengt.

Tijdens zijn toespraak legt minister Vandenbroucke de vinger meteen op de wonde: "Op het domein van werk is nog ontzettend veel te doen, ik moet u daar zeker niet van overtuigen. Cijfers met betrekking tot de werkgelegenheid in Vlaanderen zijn werkelijk zeer teleurstellend als het gaat over insluiting van mensen van allochtone afkomst. We zullen daarin meer moeten investeren." De minister belooft voor enkele nieuwe ideeën "een draagvlak te zoeken bij de werkgevers en bij de sociale partners in Vlaanderen."

De overheid en de VDAB erkennen dat ook zij zich als werkgever veel meer moet diversifiëren. In het algemeen moeten werkgevers hun personeelsbeleid bijschaven. De gevraagde competenties en vaardigheden moeten de reële functievereisten weerspiegelen.

Het belang van erkenning van verworven competenties kwam aan bod in het *debat over vluchtelingen*. De deelnemers daar wezen op het belang van een diploma als toegangspoort naar werk. Ze hekelden de problemen om buitenlandse diploma's erkend te krijgen. Ook in dit debat werd gewezen op de nood aan stages, trainingen op de werkvloer en taalopleidingen. Bij nieuwkomers is er nood aan meer intensieve cursussen op hoog niveau die bovendien betaalbaar zijn. Verder moet het aanbod specifieke beroepsgerichte taalcursussen uitgebreid worden.

In de lijn van de aanbevelingen van het Minderhedenforum tonen de vakbonden zich voorstander van hardere acties om het EAD-beleid meer kans op slagen te geven. Het ABVV spreekt over streefcijfers op sectoraal niveau, met de sociale balans als meetinstrument. Ook in de *workshop rond discriminatie* werd gepleit voor een meer dwingende aanpak, gaande van vrijblijvende tot bindende streefcijfers. Dit debat zal binnen afzienbare tijd op grotere schaal gevoerd moeten worden.

Verschillende basisstandpunten van het Minderhedenforum werden bevestigd tijdens het debat. Ons pleidooi voor anoniem solliciteren daarentegen kan op weinig bijval rekenen. De meeste partners menen dat dit een verschuiving van het probleem naar een latere fase in het selectieproces. De VDAB wil juist dat allochtone werkzoekenden zichtbaar zijn, zodat werkgevers via positieve actie meer mensen uit die doelgroep kunnen aanwerven. Het ACV treedt het Minderhedenforum bij: zolang andere acties uitblijven, kan het anoniem solliciteren de werkgever helpen beseffen dat ook bij deze werkzoekenden competenties zitten.

In het *debat over discriminatie* geeft ook Jozef De Witte aan dat anoniem solliciteren niet dé oplossing is, maar wel een steentje kan bijdragen in de strijd tegen discriminatie. Ook het Minderhedenforum denkt dat het invoeren van anoniem solliciteren, minstens in de KISS-bank van de VDAB, discriminatie kan helpen voorkomen.

De afschaffing van de nationaliteitsvoorwaarde voor overheidsfuncties kon op meer bijval rekenen. Al bij al traden de panelleden de meeste aanbevelingen van het Minderhedenforum bij. Nu alleen nog uitvoeren....

media

Niet minder dan drie workshops op de Open Forumdag gingen over media in diversiteit, maar elk met een heel andere invalshoek.

Een hele dag lang kruipen acht vooraf geselecteerde deelnemers als *journalist voor één dag* in de huid van heuse radioreporters en fotografen. Met de hulp van Get Basic, een organisatie die zich onder meer mediavorming geeft, maken ze een audio- en een fotoreportage die de dag zelf nog aan het aanwezige publiek werden voorgesteld. Enkele reporters willen meer en verzamelen genoeg materiaal voor een reportage van een uur die ze inblikken met de hulp van Katleen Bracke van Radio 1 - De Wandelgangen. Het resultaat was onder meer te beluisteren op Internetradio KifKif.

De workshop bevestigt de grote interesse van etnisch-culturele minderheden voor media en voor de productieprocessen die eraan ten grondslag liggen. Het Minderhedenforum dringt er al langer op aan dat media de aanwezige talenten benutten. In de professionele sfeer zijn allochtone journalisten immers nog steeds witte raven ondanks hun meerwaarde voor een redactie. Ze hebben andere netwerken en bronnen en ze kunnen gevoeligheden van etnisch-culturele gemeenschappen beter inschatten.

In de *workshop Godinnen of huisvrouwen*, bogen de deelnemers zich over het vrouwbeeld in reclame. De workshop start met een evidente vaststelling: het vrouwbeeld in de reclame is stereotiep en eenzijdig. Met de perfecte schoonheid van een vrouw krijgt men alles verkocht: van yoghurt tot auto's of verzekeringen. Jonge meisjes en vrouwen spiegelen zich aan de onrealistisch slanke vrouwen uit de reclame wat kan leiden tot een moeizame zelfaanvaarding en een negatief zelfbeeld. Maar reclame gaat verder en dicht vrouwen vermeende 'aangeboren' eigenschappen toe zoals passiviteit of dienstbaarheid. De settings komen meestal uit de privé-sfeer: huisvrouwen en moederfiguren.

Minder evident is dat allochtonen, en allochtone vrouwen in het bijzonder, schaars zijn in de reclame. Dat steekt schril af tegen de oververtegenwoordiging van vrouwen in reclame in het algemeen. Al jaren trekt de webstek ZORRA van leer tegen vrouwonvriendelijke reclame. Ondanks de algemene teneur is er recent een tegenbeweging op te tekenen. Hopelijk zet deze voorzichtige trend zich door. Toch zal ook het Minderhedenforum alert blijven voor het allochtoon vrouwbeeld in de media.

Ten slotte bracht het Minderhedenforum in een panelgesprek het thema diversiteit op televisie aan. Na lang wachten wordt de diversiteit sinds enkele jaren een beetje zichtbaar op de openbare omroep. Fictie, bijvoorbeeld,

toont meer allochtone personages. En terecht, gezien het groot bereik en dito impact van het massamedium televisie. Hopelijk zet deze trend zich door.

Intussen plaatst het Minderhedenforum creatief televisietalent in Vlaanderen voor een volgende uitdaging: de realisatie van frisse en vernieuwende formats voor televisieprogramma's die diversiteit en de meerwaarde ervan impliciet inschrijven in het scenario. Media-experts weten al langer dat interculturele programma's een brug kunnen slaan tussen bevolkingsgroepen. Anno 2005 stellen we vast dat mediamakers niet langer vies zijn van programma's met maatschappelijke relevantie. Programma's als *Fata Morgana* en *Kinderen van Dewindt* bewijzen dat mobiliserende invalshoeken hand in hand kunnen gaan met hoge kijkcijfers. Het is nu wachten tot het creatief televisietalent in Vlaanderen met frisse en vernieuwende formats op de proppen komt die mobiliseren rond diversiteit.

Communicatiewetenschapper Baldwin Van Gorp vindt het hoog tijd voor dergelijke programma's maar waarschuwt dat men er geen rechtlijnig effect van mag verwachten. Zelfs via de televisie is het moeilijk om een mentaliteitswijziging teweeg te brengen. Hij gelooft in humor en raadt mediamakers aan de controversie niet te schuwen. Toch blijft volgens Gianni Marzo (VRT cel diversiteit) voorzichtigheid geboden. Humor is subjectief en werkt voor iedereen verschillend. De denkoefening over dergelijke formats moet nog beginnen, zegt hij.

Mediamakers zelf benadrukken dat ze bereid zijn dergelijke programma's te maken. Alleen botsen ze bij de uitwerking op praktische problemen. Vooral fictie ondervindt moeilijkheden bij de zoektocht naar Nederlandstalige acteurs van allochtone afkomst. We halen die in Nederland, zegt Stef Wouters, manager bij Eén. Kristof Pitteurs van *Man Bijt Hond* wijst op taalproblemen. Onvoldoende kennis van het Nederlands maakt allochtonen soms ongeschikt om te figureren in reality-shows. Hassan Amaghlaou van de Limburgse integratieraad hoort deze "drogredenen" al jaren en vreest dat de media er zich achter verschuilen. Volgens Marzo klopt dit niet. Mediamakers smeken om initiatieven van allochtonen die scenario's schrijven, acteren of grappig zijn.

burgerschap

Het academisch *debat over intercultureel burgerschap* stelde scherp op de uitdagingen waarvoor het minderhedenbeleid staat. Volgens Marco Martiniello, professor aan de Universit  de Liège, moet een moderne maatschappij in staat zijn nieuwe elementen in de bevolking te 'integreren'. Hij stelt vast dat we het in België moeilijk hebben om nieuwe individuen en gemeenschappen te beschouwen als echt deel van onze samenleving.

Voor Mark Elchardus, professor aan de VUB, bestaat het burgerschapsprobleem erin om echte leden te maken van al diegenen die de facto tot onze samenleving behoren. Daarbij komen zowel rechten als plichten kijken. De rechten worden klassiek ingedeeld in drie categorieën: de formele vrijheden, de politieke rechten en de acties opdat individuen hun rechten volwaardig kunnen opnemen. Daarbij stellen we vast dat minderheden ongelijk toegang krijgen tot deze rechten. Professor Elchardus meent dat de strijd voor burgerschap een strijd is tegen alle vormen van uitsluiting en marginalisering.

De verschillende sprekers benadrukken deze sociale aspecten van burgerschap, die overigens niet noodzakelijk los staan van cultuur. Bambi Ceuppens, professor aan de KULeuven, waarschuwt ervoor dat ongelijkheid in het concept van burgerschap zit ingebakken en schuift het belang van het recht op gelijkheid naar voor.

Nadia Fadil van de KULeuven vindt inzake participatie vooral de sociale inclusie belangrijk, maar ook politieke participatie in de brede - niet enkel electorale - betekenis. Ze ziet een belangrijke rol weggelegd voor het middenveld. Professor Martiniello benadrukt dan weer de rol van de overheid om te komen tot een samenleving waarin iemands identiteit en culturele keuzes zijn sociale, economische en politieke positie niet bepalen.

De visie van het Minderhedenforum is dat we moeten streven naar burgerschap in de brede zin, met formele vrijheden, politieke participatie in de brede zin en sociale inclusie. We leggen hierbij de nadruk op de rol van zowel etnisch-culturele minderheden zelf als en van de hele samenleving. Uiteraard heeft de overheid een belangrijke verantwoordelijkheid in het stimuleren en ondersteunen van al deze actoren.

inburgering

Waarheen met het nieuwe beleid? Die vraag stond centraal op het *debat over inburgering*. "Als minister van inburgering, met de meerjarenbegroting die net is goedgekeurd, kan ik rekenen op een quasi verdubbeling van de middelen tegen het einde van de legislatuur en dan loopt dat op tot 80 miljoen euro," maakte Marino Keulen zich sterk. De minister benadrukte dat er in de politieke wereld en daarbuiten een groot draagvlak bestaat voor het nieuwe beleid.

Een panel van vier deskundigen voerde het debat. Net als het Minderhedenforum vinden de panelleden inburgering nuttig. Karen Van Brabant van het Onthaalbureau Oost-Vlaanderen vindt het nodig dat nieuwkomers onze samenleving leren kennen om gemakkelijker dingen te kunnen bereiken.

Volgens Jan Scheers, coach trajectbegeleiders bij BON vzw, blikken ex-cursisten positief terug op hun inburgeringstraject. Mensen die een inburgeringstraject gevolgd hebben raken verder, meent hij. Het is volgens Scheers echter nog vroeg om de resultaten te evalueren. Hakim Nawabi, ex-cursist inburgering en lesgever, benadrukt dan weer dat inburgering een proces is dat nooit echt afgelopen is: het einddoel is immers een plaats verwerven in de samenleving. Ook voor Karen Van Brabant is het inburgeringstraject slechts een eerste opstap naar burgerschap.

Het debat weerspiegelt het pleidooi van het Minderhedenforum voor een voldoende en kwalitatief aanbod op maat van de verschillende groepen inburgeraars. Véronique Grossi van het Antwerps Minderhedencentrum De Acht brengt aan dat het aanbod onvoldoende is. Hakim Nawabi vestigt de aandacht op de verschillen binnen de groep nieuwkomers - "het traject is daar momenteel niet voor aangepast". Karen Van Brabant merkt dan weer dat de doorverwijzing van het primaire naar het secundaire traject, en vooral de gerichtheid op het 'vierde domein' (het private, de levenssfeer, de vrije tijd, de buurt) tekortschiet.

Over de verplichting blijven de meningen verdeeld. Voor Véronique Grossi moet het aanbod eerst toereikend zijn en moeten alle andere pistes uitgeput zijn, vooraleer er van verplichting sprake kan zijn. Ze stelt voor om bijvoorbeeld een recht op stage in de inburgering in te voeren, om de inburgering functioneler te maken. Hakim Nawabi is voorstander van meer stimulering in plaats van verplichting. Mensen die uit vrije wil komen, presteren beter. Karen Van Brabant vindt de verplichting "zo gek nog niet": ze vindt het een goed systeem om met elke deelnemer een soort contract af te sluiten. Jan Scheers vindt de verplichting nuttig voor bepaalde groepen die anders hun weg naar het aanbod niet zouden vinden. In het *debat over vluchtelingen* wijst Pieter De Gryse erop dat de verplichting leidt tot verdringing van niet-verplichte groepen.

Ten slotte bracht Hakim Nawabi, van achtergrond dokter internationaal recht, aan dat hij doorheen het inburgeringstraject vaak betutteld werd. Andere panelleden erkenden dit probleem. Dit bevestigt het punt van het Minderhedenforum dat inburgering te weinig vertrekt van de competenties die nieuwkomers al in huis hebben.

jongeren

In de *workshop allochtone jongeren* bogen jongeren en jongvolwassenen met diverse achtergronden zich over de situatie van de 'generaties van de toekomst'. De workshop werd overschaduwd door de gebeurtenissen in Frankrijk. In verschillende Franse voorsteden staken jongeren dagen- en nachtenlang auto's in brand en speelden kat en muis met de politie.

De gebeurtenissen hebben vele jongeren getroffen. Ze veroordelen het geweld uitdrukkelijk maar begrijpen anderzijds de frustraties van vele van deze jongeren. Ook in Vlaanderen voelen jongeren zich miskend en in de marginaliteit gedrukt. Het beleid is er niet in geslaagd de jongeren toekomstperspectieven en een gevoel van erkenning te geven. Ook in België is dergelijk geweld mogelijk, zeggen velen.

De gebeurtenissen in Frankrijk brengen de deelnemers op het probleem van negatieve beeldvorming. Ze zijn er niet over te spreken dat de oorzaak van de rellen wordt gezocht bij de culturele of religieuze achtergronden van de jongeren. De rellen in Frankrijk zijn niet het werk van jongeren wiens cultuur of religie incompatibel zou zijn met de westerse waarden en normen. Ze zijn het werk van kansarme jongeren die in de sociale malaise verstikken. In die zin zijn de brandende auto's een roep om aandacht voor de problemen waarmee ze geconfronteerd werden.

Het Minderhedenforum vraagt al langer aandacht voor de fundamentele problemen waarmee jongeren kampen. We wijzen erop dat als het beleid deze problemen niet gedurfd aanpakt, het een hypotheek legt op de toekomst van deze jongeren en de hele samenleving. Het Minderhedenforum klaagt ook systematisch de vertekende beeldvorming over allochtonen aan.

Volgens allochtone jongeren worden hun referentiekaders vaak doodgezwegen in de schoolcurricula, in de media, enzovoort. Veel jongeren kampen met een identiteitscrisis: ze weten niet wie ze zijn en waarop ze trots kunnen zijn. Nogmaals herhalen ze de roep om respect en erkenning voor hun culturen, identiteiten en eigenheden. De jongeren zijn het beu dat negatieve excessen aan hun culturele referentiekader worden gekoppeld, terwijl andere – positieve en neutrale - referenties afwezig zijn.

ouderen

Verschillende workshops op de Open Forumdag behandelden interculturalisering. De hoofdstukken over onderwijs, werk en media behandelen de aspecten die daar aan bod kwamen. Eén workshop had het specifiek over interculturalisering van de zorgsector voor ouderen.

Uit een getuigenis over discriminatie in de zorgsector blijkt dat allochtoon personeel regelmatig te maken krijgt met racisme vanwege patiënten. De houding van het ander personeel en de directie laat daarbij vaak te wensen over.

Volgens de Dienst Minderheden van de Provincie Oost-Vlaanderen betekent interculturalisering van de zorg niet meer dan rekening houden met behoeften van een deel van de gebruikers. Daarbij is het belangrijk dat de diensten en instellingen hun koudwatervrees wegwerken. Projecten rond interculturalisering moeten leiden tot een duurzaam interculturaliseringsbeleid.

Dit sluit aan bij de aanbevelingen van het Minderhedenforum, al benadrukt het Minderhedenforum dat een organisatie in elk geval alle aspecten van zijn werking bij de interculturalisering moet durven betrekken.

Op dit moment worden diversiteitsplannen in de zorgsector meer gevoerd in functie van het personeelsbeleid dan van de dienstverlening. Men kan hiervoor middelen immers krijgen van de Vlaamse overheid. Het voordeel van diversiteitsplannen tegenover interculturele bemiddeling is dat de procesbegeleiding niet bij één enkele persoon ligt en dat men rechtstreeks kan werken aan de verhouding tussen verzorger en gebruiker, niet via een tussenpersoon. Het Minderhedenforum steunt deze diversiteitsplannen, maar blijft hameren op een integrale aanpak mét aandacht voor de dienstverlening.

Ten slotte kwam ook in de workshop over vluchtelingen het belang van interculturalisering naar voor. Specifiek wees men op het belang van een goede toegankelijkheid van de geestelijke gezondheidszorg, omdat vele vluchtelingen door hun bewogen achtergrond last hebben van psychosociale problemen.

➤ Lees meer op www.minderhedenforum.be/openforumdag